

ora de istorie

ISTORIA ÎN IMAGINI

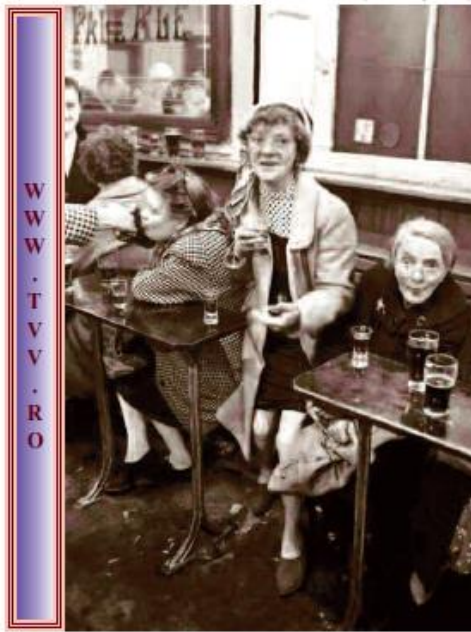
Jayne Mansfield - concerto nr 6 în A Minor

(fotografia: Ralph Crane (1958))

1968 - doamnele din Gorbals-Glasgow

(fotografia: Quattracchi)

WWW.TV.VRO

Nicolae Tonitza:
Pictorul care a transpus emoția în culori și cuvinte

(fragment)

Tonitza lucrează intens, în căutarea unui rost, în condiții deosebit de grele, implicându-se și în gazetărie, ca redactor la diverse rubrici ale cotidianului „Iașul”. Se dedică literaturii, știrilor și cronicilor plastice, contribuind astfel la viața culturală a vremii.

Un alt aspect important al activității sale este implicarea în educație. În 1914, devine profesor suplimentar la catedra de desen liniar la Liceul Militar din Iași. Ca educator, Tonitza nu doar că le transmite elevilor tehnica picturii, dar le arată și esența acesteia, subliniind diferența între simpla utilizare a culorii și adevărată exprimare artistică.

În 1916, este mobilizat și trimis pe front, fiind capturat în luptele de la Turtucaia și internat în lagărul de prizonieri de la Kirjali, unde suferă de boli care îl vor marca pe parcursul întregii sale vieți. Deși privat de libertate, pictorul găsește o modalitate ingenioasă de a-și continua activitatea creativă. Folosindu-se de surcele și haine ascuțite și de cermeală de boz, pe care și-o prepara singur, realizează portrete pentru locuitorii târgului.

În baza unor convenții internaționale, prizonierilor li se permite să lucreze în funcție de pregătirea lor, iar artiștii beneficiază de un atelier improvisat. Ulterior, un ofițer bulgar le oferă posibilitatea de a edita o revistă, punându-le la dispoziție foi de bloc, tuș și culori de apă. Astfel, Tonitza scrie proză și versuri, realizând și ilustrații pentru publicația lagărului, continuându-și activitatea artistică în ciuda condițiilor extrem de dificile.

Revenit în țară, după doi ani de prizonierat în Bulgaria, care i-au zguduit profund conștiința, Tonitza își exprimă revolta față de război, sărăcie și suferință. În grafica sa din această perioadă, realizează o frescă a vieții cotidiene, conturând drama omului simplu, strivit de instituțiile care îi încalcă drepturile fundamentale la viață. Paralel cu activitatea intensă în domeniul graficii, încearcă să interpreteze aceleași teme și în pictură.

Încă de la început, Tonitza a demonstrat un talent remarcabil în desen, care i-a fost deosebit de util în pictarea nudurilor. Acest talent s-a reflectat în conturarea perfecțiunii formelor și în îmbinarea armonioasă a acestora, reușind să surprindă unduirea elegantă a liniilor. În lucrările sale, indiferent că erau nuduri sau peisaje, Tonitza nu reușea să spațializeze doar prin tehnica desenului, ci o făcea mai ales prin tehnica culorii, îmbinându-le subtil. Perioada 1916-1924, marcată de o intensă combativitate socială, aduce și efecte pozitive asupra operei sale. „Debutul” său pictural adevărat începe abia acum. Contactul profund cu arta lui Luchian devine o a doua naștere pentru pictor. Deși a acumulat numeroase experiențe artistice, dobândite din călătorii și lecturi, Tonitza își alege drept sursă de inspirație arta lui Luchian, descoperind astfel un univers fascinant al culorilor și regăsind tradiția artistică națională, care îi clarifică direcția evolutivă.

În 1919, se stabilește la București, unde, pe lângă participările la expoziții și ilustrările de cărți, colaborează la publicații de orientare socialistă cu desene și cronici artistice. Deși a realizat și lucrări în ulei, timp de câțiva ani a fost unul dintre cei mai combativi graficieni ai vremii, participând regulat la expoziții. Prezent activ în viața culturală a perioadei, a abordat în desenele sale diverse aspecte ale vieții burgheze, criticând, cu un stil grav, aspru și plin de accente amare, realitățile sociale. A publicat articole în revista „Arta Română”, unde și-a exprimat punctele de vedere, oferind o reflecție artistică asupra momentelor de cumpănă ale istoriei.

Timp de trei ani, între 1921 și 1924, din cauza unor dificultăți financiare, s-a mutat împreună cu familia, la Vălenii de Munte. Acolo a realizat lucrări care, prin armonia și farmecul coloritului, grația liniară și delicatețea sentimentului, s-au integrat în patrimoniul celor mai valoroase opere ale picturii românești moderne. Aceste tablouri reflectă evoluția sa artistică și profunditatea expresiei vizuale, consolidându-i statutul de creator important al artei românești din perioada interbelică.

Prietenia lui Tonitza cu câțiva artiști ai epocii a culminat, în 1925, într-o formă specială de colaborare, bazată pe o concepție comună despre artă. Astfel, s-a format „Grupul celor patru”, alcătuit din Oscar Han, Francisc Șirato și Ștefan Dimitrescu, cu care va organiza expoziții timp de aproape un deceniu.

Tot în această perioadă, Tonitza descoperă pe isajul dobrogean, un prilej fericit de a evoca liric un univers de forme bogate în resurse plastice. Deși primul său contact cu această zonă nu a fost dictat de un interes artistic, ci de un tratament balnear la Techirghiol, el va reveni frecvent, dorind să capteze atmosfera locului.

Lucrările sale devin vederi artistice ce permit reconstituirea chipului de altădată al unei regiuni care includea, pe atunci, și Balciul. Aici, soarele devine parte integrantă a întregului peisaj, de la pământul arid și casele albe, singurate și misterioase, care par a chema vizitatorul într-un ținut dezolant, până la cerul pustiu și nemărginită mării în depărtare.

Descoperirea Balciului ca sursă de inspirație artistică de către Tonitza și Francisc Șirato a avut un impact semnificativ, iar rezultatele acestei revelații s-au reflectat în cea de-a șaptea expoziție a Grupului celor Patru, din 1934, unde cei doi pictori au prezentat numeroase lucrări inspirate de acest loc.

(continuare în număr următor)
Bibliotecar, Luciana Macovei

D.V. Marin este astăzi TEZAUURUL UMAN VIU al județului (prof. dr. Luminița COZMEI, Ziaua Presei Vasluiene)